

**EEN ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING
OP DE DRIESPRONG VOERWEG-WAALKADE
EN HET HUNNERPARK**

F. de Roode

© 2011 Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten

Een archeologische begeleiding op de driesprong Voerweg-Waalkade en het Hunnerpark

auteur F. de Roode

Vormgeving: R.M.H.C. Mols

Tekstredactie: F. de Roode

In opdracht van: gemeente Nijmegen

Autorisatie: F. de Roode

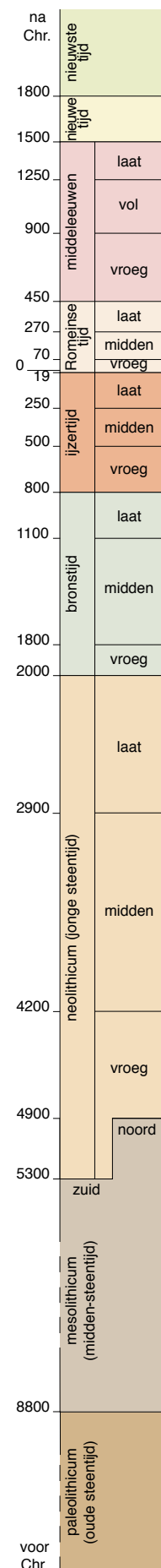
ISSN 2212-5337

Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het besluit van 29 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen).

Voor het overnemen van gedeelte(n) van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De Gemeente Nijmegen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without the written permission from the publisher.

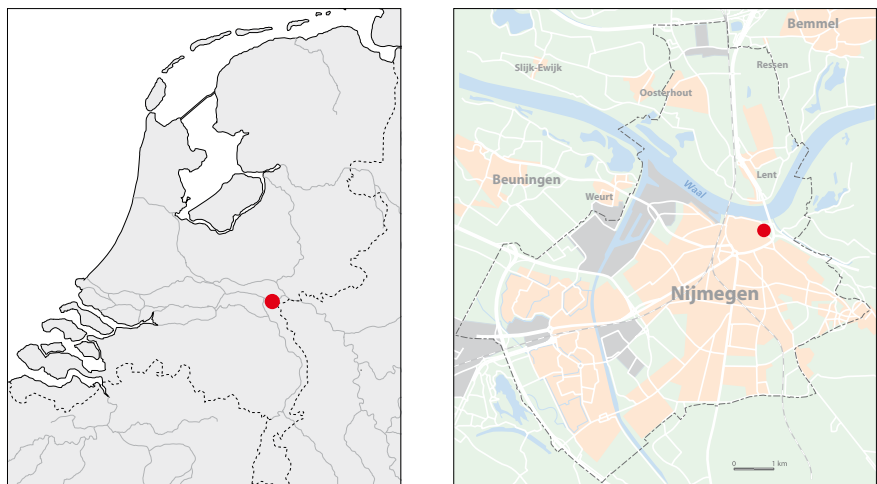

EEN ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING OP DE DRIESPRONG VOERWEG-WAALKADE EN HET HUNNERPARK

1 INLEIDING

1.1 Kader & doelstelling

In het kader van het herplanten van vier volwassen platanen – afkomstig van het Plein 1944 – ter plaatse van de driesprong Voerweg – Waalkade en het Hunnerpark (Nijmegen-centrum) heeft het Bureau Archeologie en Monumenten van de gemeente Nijmegen in opdracht van het Projectbureau van de gemeente Nijmegen, een archeologische begeleiding uitgevoerd van het ontgraven van de plantgaten (fig. 1).¹

Figuur 1. De locatie van het onderzoeksgebied.

RM

Op de Archeologische Beleidskaart (ABK) van de gemeente Nijmegen valt het gebied binnen het terrein Z-08 (Nijmegen-Centrum), een terrein van zeer hoge archeologische waarde (waarde 3).² Binnen Z-08 en in de nabijheid van het onderzoeksgebied liggen twee rijksmonumenten, namelijk terrein Z-02 Het Valkhof en terrein Z-03 het Kelfkensbos. Het Valkhof heeft in het verleden altijd een geheel gevormd met het (latere) Kelfkensbos, waarna het na 1400 eeuw gescheiden werd door de aanleg van de Voerweg.

Van Z-08 is bekend dat er waardevolle archeologische resten aanwezig zijn waardoor alle grondwerkzaamheden vooraf dienen te worden gegaan door archeologisch onderzoek. Gezien de ligging en omvang van de plantgaten was een archeologische begeleiding noodzakelijk.³

1.2 Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Nijmegen
Plaats:	Nijmegen - Centrum
Toponiem:	Voerweg, Waalkade, Hunnerpark
Kaartblad:	40C
Coördinaten:	188.419/428.983 en 188.380/428.985

¹ De Roode & Daniël 2010.

² Archeologische Beleidskaart gemeente Nijmegen 2011

³ Elke boomkruit meet 4 m (l) x 4 m (b) x 3 m (d). Vanwege de aangebrachte ijzeren frames rondom elke kruit is voor het herplanten echter een plantgat nodig van 8 m (l) x 8 m (b) x 3 m (d) Omdat de bomen bovendien per twee worden geplaatst zijn er uiteindelijk twee grote sleuven van elk 16 m x 8 m x 3 m (384 m³, in totaal 768 m³) gegraven. Het uitgraven van de plantgaten is uitgevoerd door de firma BSI Bomenservice (Baarn) onder begeleiding van Bureau Archeologie en Monumenten, gemeente Nijmegen.

Projectverantwoordelijke:	F. de Roode
Bevoegd gezag:	gemeente Nijmegen, contactpersoon M. Smit
Opdrachtgever:	gemeente Nijmegen, contactpersoon W. Arends
Soort onderzoek:	archeologische begeleiding (protocol opgraven)
ABK-nummer + status:	Z-08, terrein van zeer hoge archeologische waarde (3)
Archis2-onderzoeks- meldingsnummer (OMG):	44247
Archis2-onderzoeksnummer	34027
Projectcode:	Hu6
Complex en codering:	onbekend (XXX)
Periode(n):	1850–heden, nieuwe tijd C (NTC)
Geomorfologische context:	onbekend (XXX)
NAP hoogte maaiveld:	18,03–19,85 m +NAP
Maximale diepte onderzoek:	2,60 m –maaiveld
Totale oppervlak van het onderzoek	256 m ²
Uitvoering van het veldwerk:	8 en 9 december 2010
Veldteam:	Femke de Roode (projectleider/senior KNA- archeoloog), Roel Hoek (senior veldtechnicus), Bas Kokke, Rob Loeffen
Coördinatie veldwerk:	Kees Brok/Marius van Dam
Beheer en plaats vondsten en documentatie:	Bureau Archeologie en Monumenten gemeente Nijmegen

1.3 Geologisch, archeologisch & historisch kader

1.3.1 Geologie, geomorfologie en bodem

Op de geomorfologische kaart ligt een groot gedeelte van de huidige stad Nijmegen op de spoelzandwaaier (sandr) van de stuwwal bij Nijmegen. Deze spoelzandwaaier is tijdens en na de voorlaatste ijstijd (Midden-Saalien, circa 150.000 jaar geleden) ontstaan.⁴ Het onderzoeksterrein ligt in het overgangsgedebied van de spoelzandwaaier (sandr) naar het rivierterrassen-landschap van de Waal. De zone wordt gekenmerkt door grindrijke hellingafspoelingen (afkomstig van de stuwwal) al dan niet bedekt door dekzand, en oeverafzettingen (terrasvlakke van de Waal). Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Nijmegen-Centrum en staat op de bodemkaart als niet gekarteerd aangegeven.⁵

1.3.2 Historische achtergrond en vooronderzoek

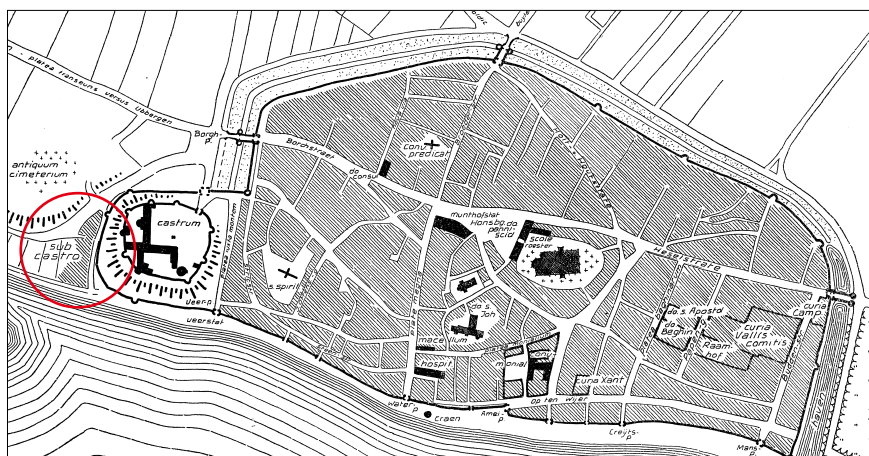
Het plangebied maakte in de vroeg-Romeinse tijd deel uit van de nederzetting *Oppidum Batavorum* (ca. 10 voor tot 69/70 na Chr).⁶ Het onderzoek naar *Oppidum Batavorum* is van groot belang, omdat het zowel de vroegste Romeinse stedelijke nederzetting in Nederland betreft alsook de oudste voorganger van het huidige Nijmegen. De vondst van de monumentale pijler op het Kelfkensbos is een aanwijzing voor het belang dat de Romeinen stelden in deze nederzetting. Hoewel op enkele plekken wel aanwijzingen zijn voor de begrenzing van de nederzetting, is de exacte omvang van het *Oppidum Batavorum* nog niet geheel duidelijk. Bovendien kan nader onderzoek meer helderheid verschaffen over de chronologische en ruimtelijke ontwikkeling van de nederzetting alsmede over de bevolkingsdichtheid en -samenstelling.

Op het – in de nabijheid van het plangebied gelegen – Valkhof lag de militaire versterking die met de ommuurde burgerlijke nederzetting aan de Waal en het grafveld in de omgeving van het Valkhof, de kern van de 4^e-eeuwse bewoning van Nijmegen vormde. Hoewel elders in Nijmegen op enkele plekken wel resten van bewoning uit die tijd bekend zijn, is de bewoning toch voornamelijk *op en rond* het Valkhof geconcentreerd geweest. Door de eeuwen heen heeft de Valkhofburcht, die in de 8^e eeuw voor het eerst vorm kreeg in de vorm van een Karolingische palts, vele kleine en grote verbouwingsfasen gekend. Veel daarvan is vooralsnog niet of nauwelijks bekend. Het

⁴ Kievits 1998a en 1998b.

⁵ Stiboka 1975.

⁶ De Roode & Daniël 2010, p. 3.

Figuur 2: Nijmegen rond het midden van de 14^e eeuw (Gorissen 1956, 77, fig. 33). De burcht (castrum) op het paltsterrein is dan reeds opgenomen in de stadsomwalling. Bij de burcht (sub castrum) bevindt zich buiten de omwalling enige bewoning (rode cirkel), die in de 15^e eeuw zal uitgroeien tot de Nieuwstad.

is dan ook van belang om deze resten (op en rond het Valkhof) in kaart te kunnen brengen, om zo een beter inzicht te krijgen in de verschillende ontwikkelingsfasen.

Met de aanleg van de Voerweg wordt het Valkhof en het (latere) Kelfkensbos fysiek van elkaar gescheiden. Wanneer de Voerweg precies wordt aangelegd is niet bekend, maar volgens voormalig stadsarcheoloog Jan Thijssen is de Voerweg niet vóór 1400 gegraven.⁷ De eerste historische vermelding van de Voerweg – een belangrijke route naar Ooy – dateert uit 1439.⁸ De aanleg van de Voerweg kan mogelijk in verband gebracht worden met de *Nieuwstad*⁹ aan de voet van de burchtheuvel en de Waaloever.¹⁰ Rond het midden van de 14^e eeuw bevindt zich buiten de stadsomwalling, bij de burcht (sub castrum) al enige bewoning die in de 15^e eeuw zal uitgroeien tot deze Nieuwstad (fig. 2). Vanaf eind veertiende eeuw zijn er verschillende historische meldingen van de nieuwstad en aan het begin van de vijftiende eeuw begon hier een verdere verkaveling van percelen.¹¹

Om deze voorstedelijke bebouwing te beschermen en te betrekken bij de stad wordt er in 1436 gestart met de aanleg van een ruimere stadsomwalling (aarden wal), die in de 16^e eeuw wordt versteend. Met deze aanleg komt een deel van de Voerweg en een deel van de voorstad binnen de 15^e–16^e eeuwse stadsomwalling te liggen (fig.3). Op de noordoosthoek van de 15^e–16^e eeuwse stadsmuur stond de Lappentoren (ook wel

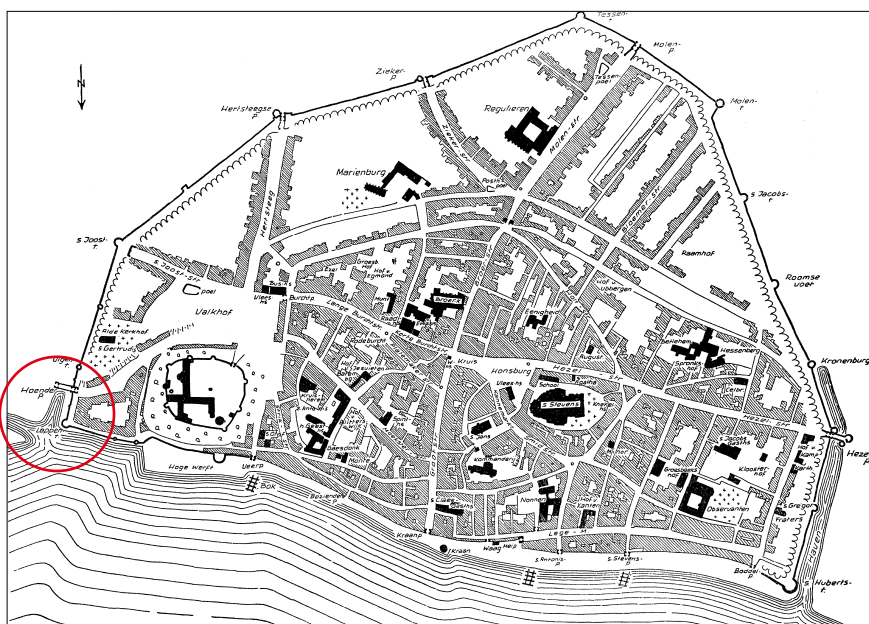
⁷ Thijssen, 1999, p. 23.

⁸ De Voerweg wordt voor het eerst in 1439 vermeld als de *via versus Ooy* (de weg naar Ooy); en in de stadsrekening van 1644 als de straet tusschen de Borchpoort ende Hoenderpoort; in de stadsrekening van 1649 als *steenwech tusschen de Borchpoort ende de Hoenderpoort* (Gorissen, 1956, p. 103).

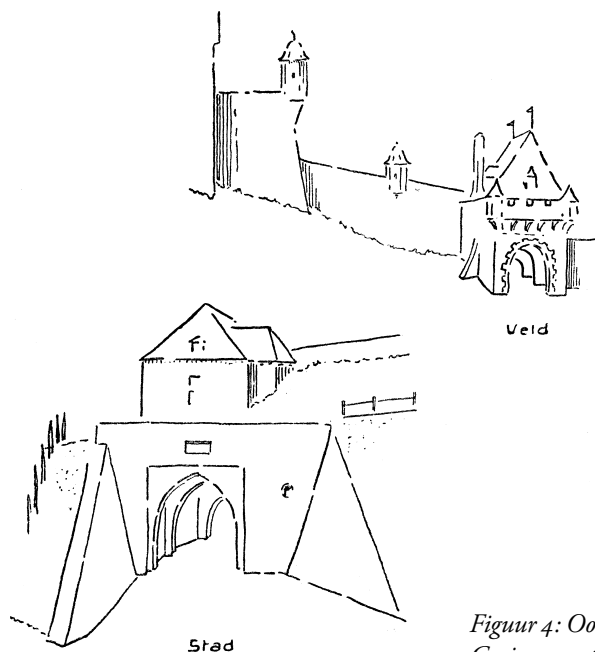
⁹ In *der Nijerstat* (1410) (Gorissen, 1956, p. 80).

¹⁰ In de tweede helft van de veertiende en vijftiende eeuw ontstaat buiten de stadsomwalling voorstedelijke bebouwing: vóór de Burchtpoort langs de Ubbergse straat en Hertsteeg; buiten de Windmolenpoort langs de Molen- en Ziekerstraat.

¹¹ Gorissen, 1956, p. 80.

Figuur 3: De stad rond 1550 Bron: Gorissen 1956, p. 85, figuur 42 In de rode cirkel de Hoenderpoort en de Lappentoren.

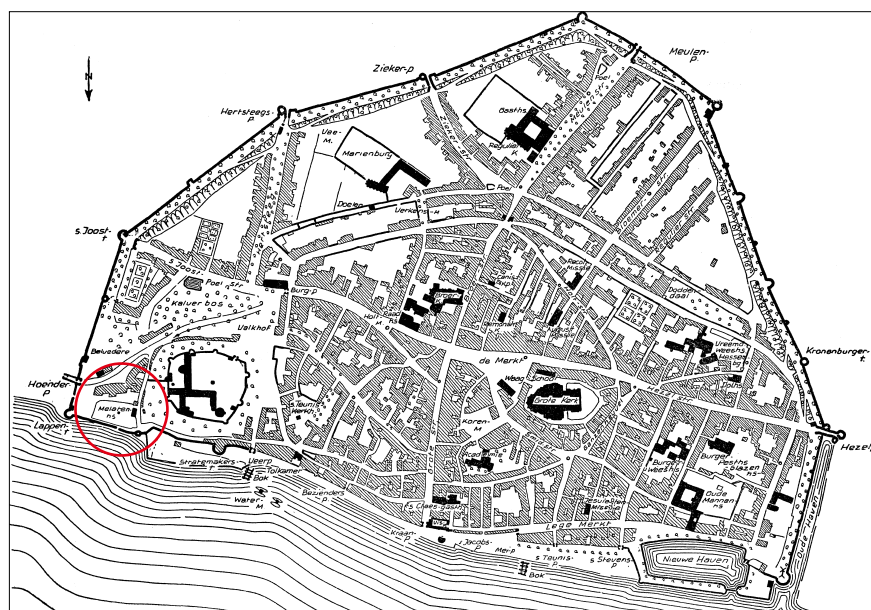

Figuur 4: Ooipoort of Hoenderpoort. Bron: Gorissen 1956, p. 147, figuur 59

Ooy- of Melatentoren genoemd) die voor het eerst in 1521 wordt vermeld (fig. 3). De Lappentoren vormt de meest noordoostelijke punt van de stadsomringing en bezwijkt in 1784 door kruieid ijs.

Een belangrijke nieuwe toegangspoort naar de stad wordt de Ooipoort¹² (rond en vanaf 1500 vaker de Hoenderpoort genoemd). De Ooipoort wordt tussen 1461 en 1466 gebouwd en bestaat oorspronkelijk uit een dubbele poort. Deze poort wordt gedeeltelijk afgebroken in 1473, maar deze afbraak wordt gestopt. De stadspoort bestaat uit een voorpoort, een stevige toren, en heeft aan de veldzijde in plaats van de flankerende torens twee overhoeks geplaatste weerkerkers. In 1579 vindt er een belangrijke verbouwing plaats aangegeven door gedenkstenen (fig. 4).¹³

In een huis nabij de Hoenderpoort wordt het melatenhuis (leprosen- of ziekenhuis) in 1583 definitief ondergebracht, echter deze wordt vanwege de uitbreiding van de stadswal in 1639 ontruimd en verplaatst naar een andere locatie, namelijk een aan de oostzijde van de Rozenmarijngas gelegen huis (fig. 5).¹⁴ De Rozenmarijngas, die al in

Figuur 5: De stad in het midden van de 17^e eeuw. Bron: Gorissen 1956, p. 86, figuur 43. In de rode cirkel het melatenhuis aan de Rozenmarijngas.

12 Ooipoort (1467); nova porta Ooipoort (1468), bron: Gorissen, 1956, p. 147.

13 Gorissen, 1956, p. 147.

14 Gorissen, 1956, p. 128.

Figuur 6. Het plangebied op een gecombineerde historische kaartprojectie. Gebaseerd op de historische kadastrale kaart 1832 en figuur 42 uit Gorissen (1956). TW

1411 genoemd wordt (ook als *Achter het Slot* en *Achter het Hoff*), verbindt de Voerweg met de Lange Baan. In de zeventiende eeuw wordt een deel van de huizen in het plangebied, vanwege deze uitbreiding van de stadswal, gesloopt.

Met het aannemen van de Vestingwet (1874) werden de vestingwerken in 1876–1880 ontmanteld. De Hoerentpoort wordt omstreeks 1877 gesloopt. In 1894 worden de huizen langs de Voerweg gesloopt en vanaf dat moment verandert de omgeving ingrijpend. In 1931 wordt gestart met de aanleg van de nieuwe Waalburg (officiële opening in 1936)¹⁵ ten behoeve waarvan er in het plangebied dikke zandpakketten zijn aangebracht.

Bij de start van het onderzoek werd enerzijds rekening gehouden met een grote mate van versterking van de bodem. Anderzijds, rekening houdend met de natuurlijke helling in het terrein en de recente ophogingspakketten, werd er een op grotere diepte gelegen intact bodemarchief verwacht. De archeologische verwachtingen voor het plangebied waren daarom voorafgaand aan het onderzoek hoog. Op het terrein konden archeologische bodemsporen uit verschillende perioden worden aangetroffen. Op grond van een gecombineerde historische kaartprojectie, (fig. 6) leek het plangebied nét buiten de 15e–16e eeuwse stadsmuur, aan de Waaloeverzone, te liggen. Hierdoor was het ook goed mogelijk om watergerelateerde archeologische resten zoals kades, beschoeiingen, ijsbrekers (basaltblokken) en scheepswrakken en dergelijke aan te gaan treffen. Tegelijkertijd werd ook rekening gehouden (indien de projectie niet geheel zou kloppen) op het aantreffen van de restanten van deze noordelijke stadsmuur.

¹⁵ Op een foto uit 1936 is te zien dat ter plaatse van de onderzoekslocatie de grond is afgegraven. Bron: RAN, fotonummer F57784.

¹⁶ Elke boomkluif meet 4 m (l) x 4 m (b) x 3 m (d). Vanwege de aangebrachte ijzeren frames rondom elke kluif is voor het herplanten echter een plantgat nodig van 8 m (l) x 8 m (b) x 3 m (d). Omdat de bomen bovendien per twee worden geplaatst zijn er uiteindelijk twee grote sleuven van elk 16 m x 8 m x 3 m (384 m³, in totaal 768 m³) gegraven. Het uitgraven van de plantgaten is uitgevoerd door de firma BSI Bomenservice (Baarn) onder begeleiding van Bureau Archeologie en Monumenten, gemeente Nijmegen.

2 METHODE EN DOEL VAN HET ONDERZOEK

Er is een archeologische begeleiding volgens het protocol opgraven uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2. Er zijn twee grote plantgaten (putten) aangelegd van elk 16 m (lengte) x 8 m (breedte) x 3 m (diepte) (fig. 7).¹⁶

Figuur 7. Situatiefoto: de twee plantgaten (putten).

BAMN

Na verwijdering van de bouwvoor is er laagsgewijs verdiept tot de noodzakelijke peildiepte. De aanleg van de plantgaten en het verdere ontgraven is met een metaaldetector begeleid. Het doel van de archeologische begeleiding is hetzelfde als het doel bij opgraven, namelijk het documenteren van gegevens en het veiligstellen van het vondstmateriaal van de mogelijke vindplaats om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden van Nijmegen. In het Programma van Eisen zijn een aantal algemene onderzoeksvragen gesteld¹⁷. In het onderzoek werd specifiek rekening gehouden met het aantreffen van de restanten van de 15^e- en 16^e eeuwse stadsmuur. Indien er sprake zou zijn van de stadsmuur moest tijdens het onderzoek meteen overleg moeten plaatsvinden met het bevoegd gezag en de wethouder in verband met besluit behoud ex situ/behoud in situ.

3 RESULTATEN

3.1 Bodem

De bodemopbouw (fig. 8) in werkput 1 (huidig maaiveldniveau gelegen op 19,38 – 19,20 m +NAP) bestaat uit een laag opgebrachte teelaarde (S5000) en een zeer dik pakket met licht bruin geel ophogingszand met daarin lagen bruin zand met puin en lagen met sintels (S5001). Dit pakket (S5001) is in het profiel meer dan 250 cm dik, mogelijk nog dikker gezien een boring in het diepste vlakniveau (i.e. de bodem van het plantgat). Hieruit bleek dat het ophogingszand tot zeker een meter dieper (beneden het vlak) aanwezig was. Het gaat vermoedelijk om ophogingspakketten die opgebracht zijn ten behoeve van de bouw van de Waalbrug. De mate van mogelijke bodemverstoring verder dieper dan 350 cm beneden het maaiveld kon niet vastgesteld worden. Natuurlijke hellingafspoelingen (sandr) dan wel oeverafzettingen zijn niet gezien en waarschijnlijk ook niet bereikt, vanwege grotere diepteligging (helling). Ook zijn mogelijk dieper gelegen onverstoorde antropogene bewoningslagen niet gezien dan wel niet bereikt. Eén putprofiel van werkput 1 is getekend (vlak 103). In werkput 2 is een soortgelijke bodemopbouw vastgesteld. De omtrek van deze werkput 2 is ingemeten en er is geen putprofiel getekend.

Figuur 8. Bodemopbouw werkput 1.

BAMN

3.2 De vondsten

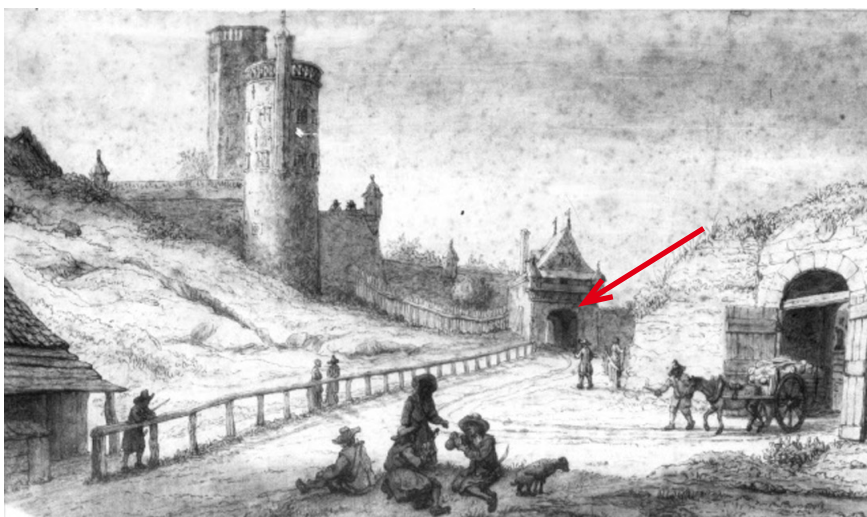
De vondsten – bouwkeraamiek zoals tegels en plavuizen, glazenflesjes – zijn afkomstig uit de opgebrachte lagen (S5000 en S5001) en dateren hoofdzakelijk uit het eind van de 19^e en begin van de 20^e eeuw (bijlage 1). Wel zijn in werkput 2, tussen het 20^e eeuwse muntmateriaal, ook enkele Romeinse munten (hele en halve as) en een fibula gevonden (vondstnummer 3).

In werkput 1 (S5001) zijn drie forse natuurstenen blokken (vondstnummers 4, 5, en 6) gevonden. De blokken zijn van Belgisch hardsteen en met een frijnslag bewerkt (fig 9). Op de dagkanten is een vierzijdige piramidale versiering uitgehakt, een zogenaemde diamantkop. De blokken horen bij elkaar gezien de identieke bewerking en

Figuur 9. Foto van vondstnummers 4, 5 en 6: drie bewerkte blokken natuursteen. De sluitsteen meet 50 x 34 cm en de twee overige stenen meten 43 x 45 cm.

RM

Figuur 10. De Hoenderpoort met de Belvédère aan het Kelfkensbos, een tekening in bruin en bruingrijs, gewassen van L. Doomer (1622–1700) (Bron: RAN F18658; de originele afbeelding berust in het Nijmeegs Gemeente Museum). Rode pijl: stenen bekleding van poortlijst.

de constructiewijze. Een tweetal blokken (43 x 45 cm, met een vierkante uitsparing op de hoek) – past namelijk op elkaar en is afkomstig uit een verticale natuurstenen post of lijst van een forse opening (doorgang, poort). Het derde, wigvormige, blok is de sluitsteen van de boog. De natuurstenen blokken kunnen op grond van stijlkenmerken in de (mogelijk tweede helft van de) zeventiende eeuw gedateerd worden.¹⁸

4 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In beide werkputten is onder de teelaarde (S5000) een 2,5 tot 3,5 m dik opgebracht ophogingspakket (S5001) aangetroffen dat – gezien de samenstelling van het vondstmateriaal in verband kan worden gebracht met de aanleg van de nieuwe Waalbrug (1931–1936).

De mate van mogelijke bodemverstoring onder het ophogingspakket dieper dan 350 cm beneden het huidige maaiveld (19,39 m +NAP) kon niet worden vastgesteld.

Natuurlijke hellingafspoelingen (sandr), oeverafzettingen en dieper gelegen onverstoord antropogene bewoningslagen zijn niet gezien en waarschijnlijk ook niet bereikt, vanwege de grotere diepteligging en de aanwezige helling in het terrein. Daarom moet niet uitgesloten worden dat er in het plangebied nog dieper gelegen (dieper dan het bereikte vlakniveau op 16,78 m +NAP) onverstoord archeologisch bodemarchief aanwezig is. De mate van bodemverstoring die zal gaan optreden ten gevolge van boomwortelvorming is niet bekend.

Wat betreft de drie natuurstenen bewerkte blokken (vondstnummers 4, 5 en 6) uit het ophogingspakket (werkput 1, S5001) kan op basis van stijlkenmerken geconcludeerd worden dat deze uit de (mogelijk tweede helft van de) zeventiende eeuw dateren. De natuurstenen blokken kunnen behoord hebben bij een forse doorgang (naar een binnenplein?) of portaal van een vermoedelijk groot stadspan, wellicht het nabijgelegen melatenhuis/ziekenhuis? Een andere waarschijnlijke optie is dat de stenen hebben behoord bij een stadspoort, waarvoor de nabijgelegen Hoenderpoort in aanmerking zou kunnen komen. Bij beide opties gaat het om sloopmateriaal. In het onderzoeksgebied zijn twee grote sloopfasen bekend (zie par. 1.3.2). In de zeventiende eeuw wordt een deel van de stadshuizen vanwege de uitbreiding van de stadswal gesloopt. In de periode 1876–1880 werden de vestingwerken ontmanteld. De Hoenderpoort werd omstreeks 1877 gesloopt. Op een tekening uit 1650 is de Hoenderpoort aan de veldzijde te zien (fig. 11).

LITERATUUR

Gorissen, F., 1956: *Stede-atlas van Nijmegen*, Brugge.

Hoek, R.G.J.M. & J.J.A.J. Wildenberg 2009: *Mag het een onsje meer zijn. Een bescheiden onderzoek in het beschermd archeologisch monument Hunnerpark te Nijmegen*, Nijmegen (Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 33)

Kievits, F.H., 1998a: De Geologie van Nijmeegs grootste garagebouwput, *Nijmeegs Katern* 12, 5–10.

Kievits, F.H., 1998b: *Nijmegen-Kelfkensbos garagebouwput. Midden-Saalien spoelzand-waaier afzettingen*, Nijmegen (Geo-Design Rapport Kkb.G.71–74/01.51.1998).

Roode, F. de & A.A.W.J. Daniël, 2010: *Programma van Eisen. Gemeente Nijmegen, herplanting platanen afkomstig van Plein 1944*, Nijmegen.

Thijssen, J., 1999: Nijmegen op de breuk tussen Oudheid en Middeleeuwen, *Jaarboek Numaga* 46, 8–24.

Thijssen, J., 2002: Het Valkhof in Nijmegen. Ontwikkelingen in en rond een Laat-Romeins castellum, in: P.J. Woltering/W.J.H. Verwers/G.H. Scheepstra (red.), *Middeleeuwse toestanden. Archeologie, geschiedenis en monumentenzorg. Aangeboden aan Herbert Sarfatij bij zijn 65^e verjaardag*, Amersfoort, 11–23.

Thissen, B., 1999: De lange twaalfde eeuw. De ruimtelijke ontwikkeling van Nijmegen vanaf de elfde tot het midden van de veertiende eeuw, *Jaarboek Numaga* 46, 25–57.

Wildenberg, J.J.A.J. (red.), met bijdragen van J.R.A.M. Thijssen & R.G.J.M. Hoek 2007: *Stille getuigen. Een bescheiden archeologisch onderzoek bij de Belvédère te Nijmegen*, Nijmegen (Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 8)

Bronnen

ABK (archeologische beleidskaart gemeente Nijmegen, 2011).

Archis2 (registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten)

Stiboka, 1975: Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000. Kaartblad 40 West Arnhem. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Illustratieverantwoording

Rob Mols

RM

Tim van der Weyden

TW

Bijlage I

VONDSTTABEL

veldvondst	opmerking											beginndatering	eindndatering	subcategorie	behandelwijze	periode
	put	vlak	spoor	spoorraad	vulling	segment	vak	categorie	subnr	aantal	gewicht					
01	1	1	5001	LG	1	0	AWG	1	1		Porcelein. Afbeelding polychroom, kinderen. Jaren 20 19e eeuw?			AWGNT	REC	
01	1	1	5001	LG	1	0	BW	1	10		Keramische tegels, verschillende motieven.	1890	1940	XXX	NTC	
01	1	1	5001	LG	1	0	BW	2	1		Fragment, vermoedelijk stempel 10e legioen			BSS	ROMMA	
01	1	1	5001	LG	1	0	GLS	1	11		Twee azijnflesbodems uit Rotterdam, fabrikant Tromp & Rueb. Vier kleine vierkante flessen waarvan t			XXX	REC	
01	1	1	5001	LG	1	0	PIJP	1	1					XXX	NTB	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	1	1	0	Arabisch, met gaatje. hangertje?			MBR	PARA ROM	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	10	1	3	Duits, 2 Pfennige. 1821			MBR	PARA NTB	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	11	1	2	1 cent. 1878			MBR	PARA REC	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	2	1	4	Rekenpenning, late middeleeuwen			MBR	PARA LME	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	3	1	1	Romeinse munt, Constatijn?			MBR	PARA ROMLB	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	4	1	1	Romeins			MBR	PARA ROM	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	5	1	2	Romeins			MBR	PARA ROM	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	6	1	3	1 cent, 1878			MBR	PARA REC	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	7	1	1	Romeins			MBR	PARA ROM	
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	8	1	1	Munt of penning			MBR		
02	1	1	5000	LG	1	0	MNT	9	1	3	Romeins. 1/4 deel van As			MBR	PARA ROM	
02	1	1	5000	LG	1	0	MXX	1	1		Manchetknoop			MBR	PARA REC	
02	1	1	5000	LG	1	0	MXX	2	1	21	Loodje			MPB	PARA REC	
02	1	1	5000	LG	1	0	MXX	3	1	26	Musketkogel			MPB	NTB	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	1	2	8	Belgie, 1836 en 1844			MBR	PARA NTB	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	2	1	6	Romeins, halve As, altaar			MBR	PARA ROM	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	3	1	4	1 cent, 1828			MBR	PARA NTB	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	4	1	2	Duit of penning			MBR	PARA	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	5	1	10	Romeinse As met 'klop'			MBR	PARA ROM	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	6	1	1	1/2 cent, 1937			MBR	PARA REC	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	7	1	2	Cent, 1901			MBR	PARA REC	
03	2	1	5000	LG	0	0	MNT	8	1	2	1 cent, 1922			MBR	PARA REC	
03	2	1	5000	LG	0	0	MXX	1	1	3	Fibula			MBR	PARA ROM	
04	1	1	5001	LG	1	0	SXX	1	1		Bewerkt Belgische hardsteen			XXX		
05	1	1	5001	LG	1	0	SXX	1	1		Bewerkt Belgische hardsteen: sluitsteen			XXX		
06	1	1	5001	LG	1	0	SXX	1	1		Bewerkt Belgisch hardsteen			XXX		